

ТАКСОНОМІЧНИЙ СКЛАД БАГАТОРІЧНИХ РОСЛИН ПАРКОВОЇ ТЕРИТОРІЇ ХЕРСОНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО АГРАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Федорчук М.І.

Херсонський державний аграрний університет,

Вітенко В.А.

Уманський національний університет садівництва

Мринський І.М., Онищенко С.О., Бойко Н.В., Котовська Ю.С.

Херсонський державний аграрний університет.

Вступ. Видовий склад деревних та кущових рослин більшості населених пунктів України формується впродовж кількох століть. Асортимент рослин, які використовуються для озеленення даних територій складається з великої кількості видів, форм, сортів, однак в більшості випадків він є обмеженим, в зв'язку з впливом різноманітних факторів [1].

На формування таксономічного складу деревних та кущових насаджень парків та лісопарків нашої країни суттєво впливають такі чинники: ґрунтово-кліматичні умови місця розташування цих об'єктів; наявність близько розташованих розсадників і їхнього асортименту рослин та функціональне використання даного об'єкта.

В міських умовах зелені насадження виконують важливі санітарно-гігієнічні функції, проте вони являються динамічною системою, котра змінюється в часі і просторі. В зв'язку з цим, на сучасному етапі розвитку садово-паркового будівництва важливим і актуальним завданням є вивчення стану цих насаджень [2].

Мета роботи – аналіз таксономічного складу деревних та кущових рослин, які ростуть на парковій території Херсонського державного аграрного університету (ХДАУ).

Методи досліджень. Визначення таксономічного складу деревних рослин проводили за С.Я. Колесніковим [2] та С.В. Заячуком [3].

Обговорення результатів дослідження. Закладення парку Херсонського державного аграрного університету відбувалося в 1950-52 рр. силами студентів та співробітників навчального закладу. На даний момент, через 60 років з моменту закладення парку, на його території, яка займає площу 11 га, росте велика кількість деревних та чагарникових рослин, серед яких зустрічаються цінні декоративні рослини.

Ділянка площею біля 2,4 га, на якій росте переважно дуб звичайний (*Quercus robur* L.) вважається найбільш цінною на даній території. Первинною метою створення цього лісового масиву був пошук найбільш доцільних способів закладки та вирощування полезахисних деревних (лісових) насаджень для степових умов Херсонської та суміжних з нею Запорізької та Миколаївської областей [4]. В подальшому він перетворився на паркову територію

Херсонського державного аграрного університету, де люблять відпочивати місцеві жителі.

Для подальшого утримання та збереження деревних та кущових рослин цього парку нами проведено визначення їх таксономічного складу, станом на 1 серпня 2013 року.

Встановлено, що до таксономічного складу деревних рослин паркової території ХДАУ входять: *Acer negundo* L., *Acer platanoides* L., *Acer saccharinum* L., *Acer tataricum* L., *Aesculus hippocastanum* L., *Ailanthus altissima* (Mill.) Swingle, *Albizia julibrissin* Durazz, *Aralia mandshurica* Rupr. et Maxim., *Armeniaca vulgaris* Lam., *Betula borysthena* Klok., *Betula verrucosa* Ehrh., *Biota orientalis* (L.) Endl., *Carya illinoensis* (Wangenh.) K.Koch, *Catalpa speciosa* Warder ex Engelm., *Celtis occidentalis*, *Cydonia oblonga*, *Elaeagnus angustifolia* L., *Eucommia ulmoides* Oliv., *Fraxinus excelsior* L., *Fraxinus lanceolata* Borkh., *Gleditsia triacanthos* L., *Gymnocladus dioica* (L.) K.Koch., *Hippophae rhamnoides* L., *Juglans regia* L., *Juniperus virginiana* L., *Koelreuteria paniculata* Laxm., *Maclura aurantiaca* Nutt, *Malus domestica* Borkh., *Malus niedzwetzkyana* Dieck., *Mespilus germanica* L., *Morus alba* L., *Pinus nigra* ssp. *Pallasiana*, *Platanus orientalis* L., *Populus alba* L., *Populus nigra* L., *Populus pyramidalis* Borkh., *Populus simonii* Carrière, *Populus tremula* L., *Prunus avium* (L.) L., *Prunus cerasifera* L., *Prunus cerasifera* *Pissardii*, *Prunus cerasus* L., *Prunus domestica* L., *Prunus padus* L., *Prunus persica* (L.) Batsch, *Prunus serotina* Ehrh., *Pyrus communis* L., *Quercus robur* L., *Quercus rubra* L., *Robinia pseudoacacia* *Bessoniana*, *Salix alba* L., *Salix babylonica* L., *Salix caprea* L., *Salix matsudana* f. *tortuosa* Koidz., *Sophora japonica* L., *Sorbus aucuparia* L., *Sorbus intermedia* (Ehrh.) Pers., *Thuja occidentalis* L., *Tilia cordata* Mill., *Tilia platyphyllos* Scop., *Ulmus glabra* Huds., *Ulmus laevis* Pall., *Ulmus parvifolia* Jacq., *Xanthoceras sorbifolium* Bunge, *Ziziphus jujuba* (*sinensis*). В цілому деревні рослини даної паркової території представлені 65 таксонами.

Таксономічний склад чагарникових рослин, які ростуть на парковій території ХДАУ наступний: *Amelanchier ovalis* Medik, *Berberis vulgaris* L., *Buddleja alternifolia* Maxim., *Buxus sempervirens* L., *Caragana arborescens* Lam., *Caryopteris incana* (Thunb. ex Houtt.) Miq., *Cerasus tomentosa* (Thunb.) Wall., *Chaenomeles japonica* (Thunb.) Lindl., *Clematis integrifolia* L., *Cornus alba* L., *Corylus avellana* L., *Cotoneaster dammerii* C.K. Schneid., *Cotoneaster horizontalis* Decne., *Cotoneaster horizontalis* Decne., *Crataegus crus-galli* L., *Deutzia scabra* Thunb, *Eleutherococcus senticosus* (Rupr. & Maxim.) Maxim, *Ephedra distachya* L., *Forsythia europae* Deg. et Bald, *Hibiscus syriacus* L., *Juniperus sabina* L., *Laburnum anagyroides* Medik., *Ligustrum vulgare* L., *Lonicera standishii* Jacq, *Lonicera tatarica* L., *Mahonia aquifolium* (Pursh) Nutt., *Paeonia suffruticosa* Andrews, *Philadelphus coronarius* L., *Plantago arborescens* Poir., *Prunus tenella* Batsch., *Prunus triloba* Lindl., *Pyrakantha coccinea* Roem., *Rhodotypos kerrioides* Sieb. Et Zucc., *Ribes aureum* Pursh, *Ribes nigrum* × *Ribes divaricatum* × *Ribes uva-crispa*, *Ribes rubrum* L., *Rosa canina* L., *Rubus fruticosus* L., *Rubus idaeus* L., *Rubus odoratus* L., *Sambucus nigra* L., *Spiraea* × *vanhouttei* (Briot) Zabel, *Spiraea chamaedryfolia* L., *Spiraea japonica* L., *Symphoricarpos albus* (L.) S.F.Blake., *Symphoricarpos orbiculatus* Moench, *Syringa persica* L., *Syringa vulgaris* L., *Tamarix ramosissima* Ledeb., *Viburnum lantana* L.,

Viburnum opulus L., *Weigela florida* (Bunge) A. DC. Загалом кущові рослини цієї території представлені 52 таксонами.

Таксономічний склад ліан, які ростуть на парковій території ХДАУ наступний: *Akebia quinata* (Houtt.) Decne., *Campsis radicans* (L.) Seem. ex Bureau, *Clematis jackmanii* T. Moore, *Clematis montana* Buch.-Ham. ex DC., *Clematis tangutica* (Maxim.) Korsh., *Clematis vitalba* L., *Hedera helix* L., *Lonicera periclymenum* L., *Parthenocissus quinquefolia* Planch., *Periploca graeca* L., *Vitis amurensis* Rupr., *Vitis vinifera* L. Загалом кущові рослини цієї території представлені 12 таксонами.

Для покращення естетичності паркової території ХДАУ необхідно доповнити видовий склад насаджень. В таблиці 1 ми наводимо перелік деревних та чагарникових рослин, необхідних для виконання плану озеленення даної території.

Таблиця 1.

Перелік деревних та чагарникових рослин для підвищення декоративності насаджень паркової території ХДАУ

№ п/п	Українська назва рослин	Латинська назва рослин
1	Аморфа кущова	<i>Amorpha fruticosa</i> L.
2	Афлатунія в'язолиста	<i>Aflatunia ulmifolia</i> [Franch.] Vass.
3	Гінкго дволопатеве	<i>Ginkgo biloba</i> L.
4	Дерен справжній (кизил справжній)	<i>Cornus mas</i> L.
5	Дуб каштанолистий	<i>Quercus castaneifolia</i>
6	Каштан їстівний (благородний, справжній)	<i>Castanea sativa</i> Mill.
7	Керрія японська ф. повноквіткова	<i>Kerria japonica</i> var. <i>pleniflora</i> Witte
8	Клен польовий	<i>Acer campestre</i> L.
9	Клокичка периста	<i>Staphylea pinnata</i> L.
10	Лапчатка кущова	<i>Pentaphylloides fruticosa</i> (L.) O.Schwarz
11	Ліріодендрон тюльпановий	<i>Liriodendron tulipifera</i> L.
12	Магнолія кобус	<i>Magnolia kobus</i> DC.
13	Павловнія повстяна	<i>Paulownia tomentosa</i> (Thunb.) Steud.
14	Пухирплідник калинолистий	<i>Physocarpus opulifolius</i> (L.) Maxim.
15	Скумпія звичайна (райдерезо)	<i>Cotinus coggygria</i> Scop.
16	Холодикус різнобарвний	<i>Holodiscus discolor</i> (Pursh) Maxim.
17	Церцис європейський (багряник європейський)	<i>Cercis siliquastrum</i> L.
18	Шипшина зморшкуватий (ругоза)	<i>Rosa rugosa</i> Thunb.
19	Шипшина корична (травнева)	<i>Rosa majalis</i> J. Herrm.
20	Яблуня пурпурова	<i>Malus × purpurea</i> (Barbier & Cie) Rehder
21	Японська вишня (сакура)	<i>Prunus serrulata</i> Lindl.

З даних таблиці 1 видно, що для покращення декоративності деревних насаджень даної території необхідно провести підсаджування 23 таксонів дерев та чагарників, а саме *Acer campestre* L., *Aflatunia ulmifolia* [Franch.] Vass., *Amorpha fruticosa* L., *Castanea sativa* Mill., *Cercis siliquastrum* L., *Cornus mas* L., *Cotinus coggygria* Scop., *Ginkgo biloba* L., *Holodiscus discolor* (Pursh) Maxim.,

Kerria japonica var. *pleniflora* Witte, *Liriodendron tulipifera* L., *Magnolia kobus* DC., *Malus* × *purpurea* (Barbier & Cie) Rehder, *Paulownia tomentosa* (Thunb.) Steud., *Pentaphylloides fruticosa* (L.) O.Schwarz, *Physocarpus opulifolius* (L.) Maxim., *Prunus serrulata* Lindl., *Quercus castaneifolia*, *Rosa majalis* J. Herrm., *Rosa rugosa* Thunb., *Staphylea pinnata* L.

Наведені вище таксони, інтродуковані з різних регіонів на територію дендропарку ХДАУ, адаптовані до конкретних природно-кліматичних умов, які пройшли адаптацію протягом 60 років його існування, можна рекомендувати для подальшого їх використання в парках, полязахисних смугах і лісових насадженнях півдня України.

Висновки: 1. За результатами досліджень встановлено, що на паркової території ХДАУ розміщено 65 таксонів деревних, 52 таксони чагарникових насаджень та 12 таксонів ліан.

2. Виявлено, що на території паркової зони покритонасінні рослини складають 115 таксонів від їх загальної (128) кількості, а голонасінні відповідно 13 таксонів.

3. Для підвищення декоративності насаджень на території паркової зони ХДАУ необхідно провести підсаджування 21 таксону дерев та чагарників.

Література

1. Марченко А.Б. Таксономічний аналіз дендрофлори скверу на території сквирської дослідної станції інституту агроєкології НААНУ, 2011. – С.1. – Режим доступу: http://old.btsau.net.ua/files/list/edition/ed_nxeapgsklb.pdf
2. Пилипчук В.Ф. Таксономічний склад, походження, вікова та кількісна структури листяних деревних рослин у парках Києва / В.Ф. Пилипчук // Ботаніка. –2009. – № 9. – С. 139.
3. Заячук В.А. Дендрологія: Підручник / В.Я. Заячук. – Львів: Априорі, 2008. – 656с.: іл.
4. Базалій В.В. Багаторічні декоративні рослини дендрологічного парку Херсонського державного аграрного університету [присвячується 60-річчю створення дендропарку]: монографія / В.В. Базалій, М.І. Федорчук, І.М. Мринський та ін.; за ред. М.І. Федорчука. – Херсон: Грінь Д.С., 2012. – 416 с.: іл.